

Aad E. Dulfer

Hoort, zegt het

HOORT, ZEGT HET VOORT

ANNA DE WIJS-MOUTON

PAUL A. RUBENS

1. Hoort! Zegt het voort, dat nu Jong Ne-der-land niet meer teert op de
2. Luid klink het uit, ons blij-de le-vens lied, want wij zijn ons be-
kracht van een roem-rijk ge-slacht, maar aan't werk gaat met ei-gen hand.
2. wust, dat er kracht in ons rust en daar-om ver-sa-gen we niet!
1. Werk maakt ons sterk, helpt ons in't le-ven voort; wij rus-ten niet
2. Plicht valt ons licht, hoe moi-lijk die ook zij; thans ge-staald on-ze
1. uit want wij wil-len voor-uit, daar de toe-komst aan ons be-hoort!
2. kracht voor het-geen ons straks wacht, on-ze taak in de maatschap-pij!

voort...!

Dit is een relaas over de begintijd van de padvinderij in Vlaardingen. Het verhaal loopt vanaf de START in 1913 tot en met de HERSTART rondom 1945/1950.

De padvinderij (tegenwoordig 'scouting' genoemd) stelt zich ten doel de vorming van de jeugd tot goede burgers. De basis voor deze vorming is het, door de stichter Lord Baden-Powell in 1907/1908 ontworpen, Spel van Verkennen. Dit omvat een methode voor fysieke, morele en sociale ontwikkeling, mede door enthousiaste activiteiten in de buitenlucht.

De titel is ontleend aan het aloude padvinderslied, dat nu wel heel oubollig klinkt. Als curiositeit vermeld ik de tekst en melodie uit de "Padvinders liederenbundel".

(Derde druk, z.j. Copyright N.P.V.) Zie ook pag 63.

Aansprektitels en rangen.

In Nederland werden de oorspronkelijk gebezigde titels van de leiding reeds rondom 1920 vervangen door kortere, kernachtige aanspreeknamen. Zo werden bij de VERKENNERS (Jongens van 12-17 jaar) de troepleider en de assistenttroepleider aangesproken met hopman en vaandrig. (Bij de zeeverkenners: schipper en stuurman).

De stamleider bij de VOORTREKKERS (17 jaar en ouder) werd oubaas genoemd. Bij de WELPEN (jongens van 8-12 jaar) was de situatie iets anders. Baden-Powell (BP, spreek uit bie-pie) gebruikte als basis voor de sfeer van deze speltak 'the Junglebook' (uitgave 1894)

van de befaamde britse schrijver Rudyard Kipling. De diereennamen uit dit boek werden als aansprektitels voor de leiding gebruikt. De hordeleider/ster werd aangeduid met Akela, de grijze wolf uit het boek. De assistentleiders met andere diereennamen uit het boek, zoals Baloe (de beer) of Bagheera (de zwarte panter) enz.

In deze historie worden nog de namen padvinders/padvinderij gebruikt. Deze namen zijn in 1973 officieel vervangen door SCOUT en SCOUTING.

Zo begon het in Vlaardingen.....

Bijna negentig jaren geleden wandelde een opvallend geklede heer langs de Visbank. Opvallend, want hij droeg het uniform van een padvindersleider, een mix van de kleding van Zuidafrikaanse boeren en dat van het Britse leger. Zo droeg hij een knickerbocker, een strak onder de knie sluitende wijde broek. Verder puttees, windsels om het onderbeen. Dit alles, ook het tuniekasje, in kaki-groenbruin. Vroeger droegen alle mannelijke Vlaardingers, jong en oud, een pet of hoed. Dat deze heer een hoed droeg was dus niet opzienbarend, maar dat was wel de vorm van die hoed, met vier knepen in de bol en een brede, platte rand. "Wat is dat voor een vrijer?" vroegen de straatjongens. "Dat is een padjakker" wist een jongen. Want van het begin af aan heeft de straatjeugd, ook in Vlaardingen, speciale scheldwoorden gebruikt voor padvinders. In Engeland zongen de straatjongens over de scouts: "Here come the sprouts, the stinking louts". (sprouts=spruitjes en louts=boerenpummels). In Vlaardingen riep men Padjakker, afgeleid van het Javaanse 'Badjakker' (Volgens Van Dale een haveloze, liederlijke vent).

Die heer was Frans Henri Abraas. Deze Abraas, mede oprichter van een padvinderstroep in Wageningen, was sinds kort in Rotterdam woonachtig en besloot als een soort missionaris voor de padvinderij de omgeving te verkennen. Op 9 april 1913 schreef hij in de Nieuwe Vlaardingsche Courant: "Ik heb toch in Vlaardingen flinke, echte Hollandse jongens gezien, die dunkt mij best zin zouden hebben padvinder te worden. Komt, Vlaardingse jongens, sluit je aan!"

Aangezien Abraas ook zijn adres vermeldde ontving hij wat reacties van ouders en jongens. Daarop nodigde hij, weer via de Nieuwe Vlaardingsche Courant, jongens en ouders uit voor een demonstratie-avond in zaal Excelsior op 19 april 1913. Er werden demonstraties gegeven door padvinders uit Delft en Maassluis. Abraas hield een opwekkende redevoering. "Geen soldaatje spelen, geen buffels met een lasso vangen of een hollend paard tot stilstand brengen is het doel van de padvinderij, maar wel orde en tucht aankweken en liefde voor God, Vaderland en Koningin en naastenliefde." Op 23 april 1913 schreef de Nieuwe Vlaardingsche Courant: "Al heeft de padvinderij in het begin veel tegenstand te overwinnen, weldra maakt deze ongunstige stemming plaats voor een hartelijke belangstelling en behoort plagerij snel tot het verleden". Het resultaat was dat 24 jongens zich direct als adspirant-padvinder lieten inschrijven. Binnen enige weken waren er reeds 48 leden. Zelf nam Abraas als troepleider (ook wel hopman genaamd) voorlopig de leiding op zich. Hij kreeg hulp van twee assistent-troepleiders Jansen en Terpstra. Jansen had in Manchester gewerkt en daar de padvindersmethode leren kennen.

Op 12 juni 1913 volgde de officiële installatie van de ver-

kenners door de heer Metelerkamp, de voorzitter van het hoofdcmité van de NPO, de Nederlandse Padvinders Organisatie. Notaris A.G. Mulié, eveneens lid van het comité, sprak de hoop uit dat de naam van de Hollandse jongens door de padvinderij zou stijgen en dat verkeerde dingen als dieren plagen, mensen met sneeuwballen gooien en andere straatschenderijen daardoor zouden verminderen. Zo begon in Vlaardingen de padvinderij en nog steeds zijn er honderden jongens en meisjes in onze stad lid van 'scouting'.

Puur Brits en toch.....

Merkwaardig is dat sinds 1908 de padvindersbeweging in luttele jaren uitgroeide tot een over de gehele wereld verspreide organisatie. Nu, bijna 95 jaren na de oprichting door Baden-Powell, is de padvinderij nog steeds de grootste jeugdbeweging ter wereld. Overigens is het merkwaardig dat de padvinderij vanaf 1911 ook in Nederland zo snel zoveel aanhang verwierf. Immers, alles aan en van scouting was bij de oprichting puur en typisch Brits. Juist de Nederlanders waren rond 1900/1910 zeer anti-Brits, want wij voelden ons verbonden met onze stamverwante broeders in Zuid-Afrika die ten offer vielen aan het Britse imperialisme. Daarom koos Nederland, onder aanvoering van de jonge koningin Wilhelmina, met hartstocht partij voor de twee Zuid-Afrikaanse boerenrepublieken. Niet voor niets zijn rond 1910 in vele steden de nieuwbouwwijken als Afrikaander- of Transvaalwijken aangeduid en werden de boeren-generaals in de nieuwe straatnamen vernoemd en geëerd. Ook Vlaardingen had zo'n wijk, waar nu nog alleen de Joubert- en de Cronjéstraat van resten. In deze wijk bestaat ook nog de Van Riebeeckstraat, genoemd naar de stichter van de Kaapkolonie (1652). Hij kan uiteraard niet tot de 'boerengeneraals' worden gerekend. In de Engelse concentratiekampen vielen zoveel doden dat de verontwaardiging in Nederland zeer groot was. Gemakshalve vergat de Nederlandse bevolking dat wij in dezelfde tijd ook een imperialistische oorlog voerden in Indië o.a. in Atjeh.

Doel: versterking van het Britse imperium?

Een ras- en wasechte Britse generaal, die zijn roem verworven had in Zuid-Afrika, zou de stichter worden van die bijzondere jeugdbeweging: scouting of wel de padvinderij. Generaal Lord Robert Baden-Powell (1857-1941) heeft altijd gezegd dat juist tijdens de Boerenoorlogen, toen hij het belegerde Mafeking (aan de grens van de Kaapkolonie) verdedigde, bij hem het idee voor de padvinderij is ontstaan. Hij ondervond toen welke goede diensten jongens kunnen bewijzen als ze gezond en goed getraind zijn. Baden-Powell wilde vooral een massale kracht vormen ter verdediging en instandhouding van het Britse imperium, dat geweldige rijk, dat met 345 miljoen onderdanen de illusie overreind hield, dat het als natie gul

en royaal de weldaden uitdeelde van de Britse beschaving aan vele arme volkeren. Dat wereldomvattende rijk werd bedreigd door ongezonde slapheid, karakterloosheid en gebrek aan vaderlandsliefde. Als imperialist in hart en nieren stichtte Baden-Powell in 1907/1908 een beweging die de Britse jeugd moest opvoeden in gezondheid en tot gehoorzaamheid aan de vorst en de overheid. Nogmaals, het is zeer merkwaardig dat deze typisch Britse jeugdbeweging in een paar jaar over de gehele wereld en onder vele volkeren zoveel aanhang verwierf. Ook in ons land zijn er vanaf 1911 ruim 2.500.000 Nederlanders lid geweest van de padvinderij. Nu nog is 'scouting' met meer dan 125.000 leden de grootste jeugdbeweging van Nederland.

Verkennen voor jongens....

De padvinderij ontstond toen Baden-Powell in 1907 zijn ideeën uitprobeerde tijdens een proefkamp met 21 jongens op Brownsea-island aan de zuidkust van Engeland. Baden-Powell was zeer vernieuwend bij het ontwerpen van zijn jeugdbeweging hoewel hij dankbaar gebruikmaakte van de ideeën van anderen. Zo ontleende hij veel aan de geschriften van Ernest T. Seton, de Amerikaanse leider van de Woodcraft Indians, die in zijn geschriften voor de jeugd een hard en primitief buitenleven propageerde met de romantiek van de indiaanse mystiek en de oude symbolen.

Maar het befaamde boek 'Scouting for boys' (1908) van Baden-Powell was toch baanbrekend en werd, na de Bijbel, het meest vertaalde en verkochte boek. Ook in Nederland werd het 'Verkennen voor jongens' het inspirerende handboek.

Het systeem van de padvinderij werd al spoedig ook in Nederland als vormings-methode voor de jeugd aanbevolen. Het Christelijk Schoolblad van mei 1911 schreef bijvoorbeeld: "Jongens in groepjes eropuit laten trekken, hen tochten te laten maken, hen ogen en handen leren gebruiken, hen zelfbeheersing te leren beoefenen, hen niet langs de weg van voorschrift of vermaan, maar met de daad gevoel voor ridderlijke toewijding en hulpvaardigheid in te boezemen, die vanzelf afkerig maakt van de walgelijke lafheid en laagheid van straatschenders".

Overigens is er ook altijd kritiek geweest op 'de invloed van een generaal'. Uit het voorwoord in 'Verkennen voor jongens' (Nederlandse vertaling/9e druk 1961, Den Haag): "Nog steeds ziet men iets 'militair' in de padvinderij. In zeker opzicht is dit waar, want de karaktereigenschappen die door het Verkennen worden ontwikkeld zijn in oorlogs- en in vredetijd even waardevol. Maar de nadruk op de beweging is steeds gelegd op goed staatsburgerschap, hetgeen al dan niet kan betekenen, dat men zijn land in vrede en in oorlog dient."

Meer vrije tijd.....

Waarom werd de padvindersbeweging zo snel een groot succes? Was de tijd er rijp voor? Als gevolg van de industrialisatie, waarbij machines voor een groot deel het menselijke handwerk overnamen, werd het aantal arbeidsuren met 30% tot 50% teruggebracht. Zo kwam er dus meer tijd voor eigen, vrije besteding. Vooral door de wettelijke regelingen van de werktijden was er ruimte voor andere activiteiten. In 1908 kwam er een verbod op nacht-arbeid (!) voor kinderen tot twaalf jaar, in 1911 een totaal verbod van arbeid door kinderen van die groep. Verdere bepalingen in deze 'Gewijzigde arbeidswet' waren voor twaalf- tot achttienjarigen tien werkuren per dag en maximaal achteenvijftig uren per week. Met lonen van twintig tot zestig cent per uur! Al met al kregen de jongeren toch meer vrije tijd en dus meer tijd voor sport, spel en jeugdbeweging. De snelle groei van de padvindersbeweging werd niet alleen door meer vrije tijd gestimuleerd, maar vooral ook door de totaal nieuwe spelmethode.

Denk bijvoorbeeld aan het teamwork-systeem van de 'patrouille': zes tot acht jongens onder leiding van één van hen. Verdere stimulans voor het succes was het duidelijke, afgeronde systeem in spelvorm en de uitstraling van 'Wet en Belofte'.

En alles niet eenzijdig gericht op één bepaalde sport, maar zeer afwisselend, onder eigen verantwoordelijkheid van de jongens zelf. Heel bijzonder was ook de basering op een stoer, romantisch buitenleven en de sfeer van indianen en ridders. Op vakantie gaan was toen alleen mogelijk voor de zeer welgestelden. Het was dus uniek voor arbeiders- en middenstandskinderen om naar buiten te trekken en deel te nemen aan een tentenkamp, ook al was het soms maar voor een paar dagen.

Denk verder aan het beroep op de beste kanten van ieders karakter door de eis van de dagelijkse 'goede daad'. De padvindersbeweging bleek door al deze factoren boeiend en interessant voor alle typen jeugd van elke rang, stand, godsdienst, kleur en landsaard.

Troep 1 pakt aan.....

De start van de eerste Vlaardingse padvinderstroep, onder leiding van hopman Abraas, is reeds beschreven. Al snel toonden de padvinders dat zij metterdaad konden presteren en klaar stonden voor iedereen. Zo werd reeds in augustus 1913 de politie geholpen bij het zoeken naar een vermist meisje. Helaas bleek dit kind verdronken. De ouders betuigden voor de hulp hun dank in de Nieuwe Vlaardingsche Courant. Toen in 1914 de mobilisatie werd uitgeroepen en veel jongemannen zich voor het leger moesten melden, namen de Vlaardingse padvinders de stagnerende broodbezorging op zich. Een en ander verliep voortreffelijk.

Hopman Abraas werd na enige maanden opgevolgd door vaandrig Jansen en deze weer door hopman Spahn. In

januari 1915 kwamen uit de interneringskampen voor oorlogsvluchtelingen een aantal Belgische padvinders op bezoek bij Troep 1. Zij stonden onder leiding van Mr. Gaffarel. Bij het afscheid werd hopman Spahn benoemd tot 'Scoutmaster Honoraire de Bruxelles'. Na vele jaren als hopman te hebben gefungeerd werd Fred Spahn in 1920 opgevolgd door Jo Tol. Wel bleef Spahn lid van het plaatselijke comité.

Belangrijk bezoek uit Engeland.....

Ter gelegenheid van de viering van 'Honderd jaar Koninkrijk' in 1913 werd in IJmuiden een groot Nationaal Kamp gehouden. De honderden Nederlandse deelnemers ontvingen vele padvinders uit Duitsland, België, Denemarken en uiteraard ook uit Engeland. Zo werd dit kamp een enorme propaganda voor de padvindersbeweging. Vooral toen Prins Hendrik een langdurig bezoek aan dit groots opgezette kamp bracht. Als ook in Vlaardingen op 21 en 22 juli 1913 de Onafhankelijkheidsfeesten worden gevierd, kan Troep 1 zich, grotendeels reeds in uniform, presenteren. Via de contacten van vaandrig Jansen komt op de genoemde data een aantal padvinders van de YMCA Boy Scouts uit Manchester op bezoek in Vlaardingen. Deze Engelsen kwamen uit Delft gemarcheerd en werden bij het raadhuis van Vlaardinger-Ambacht begroet door de Vlaardingse padvinders en vele andere belangstellenden. Na een tocht door de fraai versierde stad werden de Engelsen ontvangen (voor een 'tea') in zaal Liefde & Vrede. Vaandrig Jansen trad op als tolk en vertaalde de toespraken. De Engelse scouts sliepen 's nachts bij de diverse padvindersgezinnen. De volgende morgen werd reeds vroeg verzameld voor een frisse duik in het, in de Spoorhaven liggende, gele zwembad. 's Middags marcheerden de Engelsen weer terug naar Delft.

De Obadja/Liefde & Vrede Padvinderstroep van start.....

Reeds rond 1855 waren er in Vlaardingen verscheidene jeugdverenigingen. Deze waren vooral gericht op het 'geestelijke', zoals de knapenverenigingen van kerkelijke signatuur. Een christelijke vereniging als 'Liefde & Vrede', opgericht in 1868, ontwikkelde zich heel breed met allerlei activiteiten. Deze vereniging is van groot belang geweest voor de gehele Vlaardingse gemeenschap. Onder leiding van de befaamde J.C. de Jong (voorzitter van 1907-1942) werd onder andere het oprichten van een CJMV Padvinderstroep gestimuleerd. (CJMV staat voor Christelijke Jonge Mannen Vereniging). De reeds eerder in 1913 ontstane interesse bij Liefde & Vrede voor de padvindersmethode heeft door het bezoek van de Engelse scouts een extra stimulans gekregen. Aan Wouter Henneveld (1893-1970) wordt verzocht een padvindersgroep, als onderdeel van Liefde & Vrede, te formeren. Met grote voortvarendheid pakt hij deze opdracht aan en hij

heeft in 1913 reeds een fikse troep jongens als aspirant-padvinder bijeen. Aanvankelijk draagt Troep 2 een oranje halsdoek, na 1919 een grasgroene.

Henneveld was een perfectionist en heeft deze tweede troep in Vlaardingen krachtig opgezet en vorm gegeven en vooral gezorgd voor een flinke groep assistent-leiders.

Dat getuigde van een vooruitziende blik, want midden in de eerste wereldoorlog vertrekt Henneveld naar Engeland. Daar was door de mobilisatie groot gebrek aan werkkrachten. Na een korte opleiding wordt hij taxi-chauffeur in Londen en vervoert de Mayor van Groot-Londen. Deze introduceert hem bij de koninklijke garages bij Buckingham Palace. Henneveld wordt chauffeur van Koningin Mary en zij zorgt ervoor dat Henneveld een kamer krijgt in Windsor Palace en dat hij kan studeren.

Henneveld slaagt binnen enige jaren cum laude voor metallurgisch ingenieur. Met aanbeveling van Koning George krijgt hij een goede functie bij een grote staalin-

Hopman Wouter Henneveld. Hij was in opdracht van het bestuur van Liefde & Vrede/Obadja de eerste leider en organisator van Troep 2. (CJS)

dustrie in Bristol. Reeds tijdens zijn werk en studie in Londen en later in Bristol werkt hij als hopman onder de kansarme jeugd van de slums (de achterbuurten). Hiervoor ontvangt hij, als eerste Nederlander, uit de handen van Baden-Powell zelf, het gouden Swastika-insigne, toentertijd de hoogste scouting-onderscheiding.

De door Henneveld gevormde CJMV-troep 2 gaat 17 december 1913 officieel van start en zal 27 februari 1915 worden opgenomen in de NPO (Nederlandse Padvinders Organisatie). De installatie werd verricht door de bekende hopman Jan Schaap uit Den Haag. Ook daarbij aanwezig was Philip Baron van Pallandt van Eerde uit Wassenaar. Deze vertoonde een fraaie serie 'lichtbeelden' om een goede indruk te geven van het padvinderswerk. Uit Troep 2 zijn veel leiders voortgekomen, zowel voor de 'christelijke' als voor de

'neutrale' padvinderij. We noemen o.a. J. Tol, J. Kijne, J. van der Griend, J. Goovaars, D. Planken, A. Berkhout en anderen. In 1921 werd de band met Liefde & Vrede wat losser en ging Troep 2 onder leiding van hopman Geert de Jong als 'De Jonge Verkenners' verder.

Verbazingwekkende activiteiten.....

Een verslag van Henk Henneveld (een jongere broer van Wouter H.) in zijn dagboek:

"Zaterdag 8 mei 1920. In samenwerking met Delftse padvinders wordt een grote aanval op Kethel gedaan. Er volgt een groot dassengevecht. Van de 18 Vlaardingers werden er 3 afgemaakt. Van de 50 Delftse verdedigers werden er 48 afgemaakt. Een zeer glorieus overwinning dus! Op de terugweg werd in de Dievenhoek van Kethel door een Schiedamse straatjongen bij Rein van de Meer nog een gat in zijn test gesmeten. De avond eindigde gezellig". (Bij een dassengevecht werd de halsdoek op de rug, tussen de broekriem geschoven en kon zo worden verdedigd of aan 'de vijand' worden verloren. Bij zo'n verlies van je halsdoek was je dus uitgeschakeld).

Denk eraan, dat er nauwelijks fietsen waren of andere voermiddelen. Er werd dus veel gelopen over grote afstanden. Een zomerkamp in Oostvoorne? Lopen via Maasvluis, Rozenburg, Brielle en dan tenslotte naar de kampplaats. Lopen...lopen...!

Troep 2 in najaar 1914. Midden, zonder hoed, hopman Wouter Henneveld. Op deze foto zijn ook enige assistentleiders te herkennen, zoals aan de rechterhand van Henneveld de vaandrigs Sluimer en Kijne en bovenste rij, derde van rechts: vaandrig Dirk Planken. (CJS)

De bagage en het kampmateriaal volgden soms een andere route: bij het troepluis (Obadja) de bagage laden op een gehuurde handkar(!) en dan met de stoomboot vanaf 't Hoofd in Vlaardingen naar Brielle. Een kamp in Dorst, Drunen of Giersbergen? Lopen naar Rotterdam, met de boot naar Waalwijk en dan weer lopen naar de Drunense duinen en de bagage uiteraard weer op de gehuurde handkar. Overigens was het heel zwaar werk om de handkar door het mulle zand te duwen en te trekken. Wij moeten grote bewondering hebben voor de jeugd van toen.

Uit een ander verslag: *"Zaterdag 1 januari 1921. Met de troep naar het Sterrebosch gelopen. Met roeiboten naar Pernis. Dan lopen naar Portugaal en verder naar Rhon. In het bos bij het Kasteel een reuze spel. Weer terug naar de Maas. Met de roeiboten door hoge golven naar Schiedam. Door het hoge waterpeil moesten we door het ijsskoude water naar de kant ploeteren. Koud en nat....!"* Nog één voorbeeld van het uithoudingsvermogen van de jeugd van ruim tachtig jaar geleden. *"Tweede Paasdag 1921. Aantreden 6.45 uur Verploegh. Lopen naar Den Haag via Delft. In Delft begroet Troep 2 ons. Ook een Troep uit Dordrecht en Troep 17 uit Rotterdam komen erbij. Gezamenlijk werd naar Den Haag gelopen. Halverwege worden we opgehaald door de Haagse CJMV-groepen met trommels, hoorns, een grote trom en een echte*

tamboer-majoor. Dan grote indianen-oefening. Zes Sioux-vrouwen geroofd. Na een gezellig mars en dito bui regen, met de trein naar huis."

Het raadsel van de verdwenen troep...

Er was de 'neutrale' Troep 1 (sinds 1913) en de 'christelijke' Troep 2. Er was ook Troep 4 van hopman Kijne, dus moet ook een Troep 3 hebben bestaan. Naast de naam 'De Witte Ridders' van Troep 4 circuleert ook de naam 'Drossaart Troep'.

Was dat de naam van Troep 3? Deze Troep 3 heeft volgens de Nieuwe Vlaardingsche Courant van 29 augustus 1919 een geslaagd zomerkamp gehouden in Oostvoorne van zaterdag 16 augustus tot woensdag 20 augustus 1919. Er is nog een ander levensteken van Troep 3. In december 1922 helpt de hopman van Troep 3 bij de installatie van een aantal padvinders van Troep 4 (NVC 2 januari 1923). Misschien is nog een ander bewijs het fraaie lied van Troep 3. Dit wonderschone lied met een 'zomervers' en een 'wintervers' kreeg ik van hopman Krijn van Aperen (1915-2001) de voormalige leider van Groep 3 (vanaf 1935). Hij vermoedde dat dit lied het oorspronkelijke groepslied was van Troep 3. Het zou dan omstreeks 1920 zijn ontstaan. Waarschijnlijk is dit vermoeden juist, want er wordt geschreven over Troep 3 en niet over Groep 3 zoals na 1923 gebruikelijk was.

Heeft u behoefte dit schitterende lied te zingen? De melodie is 'In naam van Oranje doe open de poort'.

1.

*Daar komen de Vlaardingse padvinders terug
Van 't week-end kamp aan de Noordzee
Hun dekens en pannen en tent op de rug
Heel Vlaardingen stapt met hen mee.
Voorop blaast een pijper vol leven en gloed
Een padvindersmars die je bibberen doet
Daarachter marcheren met stevige knie
De kranige boy's van Troep Drie.*

2.

*Als moeder de kachel roodgloeiend heeft staan
Het ijs niet ontdooid op de ruit
Opoe met vier kruiken ter ruste wil gaan
Dan trekt toch Troep Drie er op uit.
En siert er de maan met een zilveren krans
Het land van de Maas in een wondere glans
Dan zwerven ze stil langs het eenzame pad
Naar 't licht van de sluimerende stad.*

Fusie tussen Troep 3 en Troep 4.....?

Er is al geschreven over Troep 4, 'De Witte Ridders' en de oprichter en leider van deze troep, hopman Kijne. Hij was vanaf het prille begin van de padvinderij in Vlaardingen reeds lid. De jongens van Troep 4 droegen een rood/witte halsdoek en het troeplokaal was in de Willem Beukels-zoonstraat 9. Ook deze Troep 4 hield regelmatig kampen in Oostvoorne of omstreken. In augustus 1923 kampeert troep 4 in Rockanje en gaan 'De Witte Ridders' op een zondag op bezoek bij Troep 1 in Oostvoorne.

Troep 2 in 1915.

Een patrouille met de verkennersleiding.

Rij boven van links naar rechts:

verkenner Molenaar, vaandrig Jacob Sluimer, hopman Wouter Henneveld, vaandrig Westerdijk (?) en een onbekende.

Knielend links:

patrouilleleider Planken en meer rechts verkenner Plezier.

Op de grond verkenner van Leeuwen, Kees van Aken,

Piet Dullaart (later befaamd atleet) en geheel rechts: van der Steen.

(CJS)

Troep 1 in najaar 1919. De verkenner en hun eventuele latere beroepen e.d.: 1. Onbekende; 2. Jan Visser (arts); 3. John Booyen (Philips); 4. Bertus van Zuuren (procu.h.); 5. Jan van der Plaat; 6. Eddy Vermeulen; 7. Rinus Borst; 8. Arie Pleijsier (Dir. Spaarbank); 9. Ton Geelen; 10. Jan van der Windt; 11. Boudevijn Brink (BPM); 12. Dirk Erkelens (arts); 13. Niek Nooteboom; 14. Onbekende; 15. Frans Fausert; 16. Jaap Ouwenbroek (Meubelfabrikant); 17. Eric Booyen; 18. Connie Hummelinck; 19. Arie van der Plaat (Unilever); 20. Onbekende; 21. Jaap van der Griend (Voetballer Ned. Elftal) (CSV)

Verder ontdekken wij niet zo veel meer van zowel Troep 3 als van Troep 4. Vermoedelijk zijn deze twee troepen eind 1925 gefuseerd en toen onder de naam van 'Drossaartgroep' verder gegaan. Volgens de Nieuwe Vlaardingsche Courant van 27 augustus 1926 wordt door deze nieuwe fusie-groep in augustus 1926 met 30 jongens in Rockanje gekampeerd. Wij lezen dan voor het eerst dat er Welpen (8-12 jaar) deelnemen aan dit kamp. Deze welpen staan onder leiding van akela T. Zandwijk (ome Thijs). De verkenner worden begeleid door hopman Kijne en vaandrig Goovaars.

De voortrekkers

In Engeland werd, na de start van de padvinderij, snel duidelijk dat ook voor jongens van 17 jaar en ouder iets georganiseerd moest worden. Niet iedere oudere verkenner kon assistent-leider worden. Voor zo'n functie waren sommigen minder geschikt of de interesse ontbrak. Baden-Powell schreef speciaal voor deze oudere scouts het handboek 'Rovering to Success' (Nederlandse vertaling: 'Zwervend op de weg naar levensgeluk'). Ook in Vlaardingen waren rond 1921 veel oudere verkenner. Bij Troep 2 had de Zwaluwen-patrouille zelfs uitsluitend verkenner boven de 17 jaar.

Het was dus logisch dat deze patrouille van oudere jongens werd omgevormd tot een voortrekkersstam. Op zaterdag 29 september 1923 werd de oprichting een feit. De leiding berustte voorlopig bij hopman Geert de Jong, die de indiaanse bijnaam 'Vuurhart' kreeg, vanwege zijn stimulerende en vurige toespraken. Op zijn advies begon de stam met het doorwerken van de cursus voor voortrekkers, zoals deze was opgenomen in het blad 'De Padvinder'. Verder werd het oudste aanwezige lid L. van

Dam aangesteld tot hoofdman en tevens als 'geschiedschrijver'. De romantiek van de indianen werd nog meer vorm gegeven door de benoeming van Henk van der Linde tot 'medicijnman', Koos Vogel tot 'houder van het raadsvuur'. Hans Overbeek werd 'houder van de tom-tom' en 'houder van de totem' werd Jacques Roodenburg.

Enige weken daarna werden vaandrig J. van der Griend en assistent-vaandrig Arie Berkhout eveneens lid van de stam. Verder noem ik nog Jan Kijne, J. Goovaars, W. Baars, Johan Tol, Bob en Jan Verweij, Henk Henneveld, M. Bakker, Frank Stolk, J. Nuijt, G. Nobel, waarvan de eerste vier hopman zijn geworden bij één van de Vlaardingse troepen. Als naam voor de stam werd o.a. voorgesteld Gazellestam, maar tenslotte werd gekozen: 'De Maaszwervers'. Voor de halsdoek werd de kleur grasgroen aangehouden, zoals van Troep 2, maar dan voorzien van een bruin vierkantje op de punt.

De stam hield zijn eerste kamp in december 1923 in Waalwijk. Reeds tijdens de zesde stambijeenkomst werd vastgesteld dat alle voortrekkers als stand-by en/of waarnemend leider bij alle verkennerstroepen moesten kunnen fungeren en niet uitsluitend bij troep 2 ('De Jonge Verkenner'). Eind 1924 nam de stam het initiatief een gezamenlijke feestavond voor alle Vlaardingse padvindere te organiseren om het afdelingsbestuur te stimuleren. De stam oefende zich in het ten tonele brengen van een grote, speciale indianenceremonie. Zelf ontworpen kleding en attributen in indianenstijl werden vervaardigd. Helaas bleek de creatieve inspirator van dit project Henk Henneveld ernstig ziek uit militaire dienst terug te keren. Mede door deze problemen werd besloten de geplande feestavond te annuleren. Helaas overleed Henk Henneveld (geboren in 1904) aan tbc en in januari 1926 werd hij

begraven. Zeer vele padvinders uit Delft, Schiedam, Vlaardingen en Maassluis brachten een laatste groet. Zij vormden een erehaag van zijn huis aan het Slaavenburgh tot op de begraafplaats aan het Emaus. De voortrekkers droegen de kist over de gehele route. Eén en ander was zeer indrukwekkend.

Na het vertrek van hopman G. de Jong naar Gelderland werd zijn taak als hopman overgenomen door de vaandrighs Arie Berkhout en J. van der Griend. Na een meningsverschil tussen de voortrekkers en vaandrig Jo Tol was deze naar Troep 1 gegaan waar hij de leiding overnam van hopman Spahn. Mede als adviseurs van het Afdelingsbestuur zijn de voortrekkers van grote betekenis geweest voor de padvinderij in Vlaardingen.

Rond 1920. Hopman Geert de Jong (1900-1973) te midden van een aantal verkenner van CJMV-troep 2, ook wel genaamd 'De Jonge Verkenner'. Zijn bijnaam was 'Vuurhart'. (CAO)

Stoere meiden, Hollands trots...

Op 4 september 1909 werd in Londen de eerste grote rally gehouden voor alle jongens van de één jaar bestaande padvinderij. Geheel op eigen houtje had een clubje meisjes onofficieel een groepje opgericht, dat de padvindende-activiteiten ook voor meisjes mogelijk wilde maken. Dit groepje, bestaande uit zowel highschoolleerlingen als fabrieksmeisjes, stelde zelf wat regels op en maakte een eigen ontwerp voor een uniform en nam ze deel aan de rally in Londen. Veel medewerking kreeg dit clubje niet, want iedereen vond dat de padvindende methode voor jongens was bestemd en dus niet geschikt voor meisjes. Voor Baden-Powell was het toch de aanleiding om zich te bezinnen op de start van meisjesafdelingen. Als naam

koos hij Girl Guides en zijn zuster Agnes Baden-Powell werd presidente van deze meisjesorganisatie. Zij stelde in 1912 een soort handboek samen, dat in 1918 werd gevolgd door het definitieve handboek 'Girl Guiding' van Baden-Powell. In 1910 waren alleen al in Londen, 8000 Girl Guides ingeschreven. Ook in Nederland wilden meisjes toetreden en in Den Haag en Leiden werden de eerste 'padverkensters' in september 1911 ingeschreven. Het systeem van de jongens werd als basis gebruikt voor de meisjes-activiteiten. De contributie werd vastgesteld op 5 cent per week. Bij de eerste uniformen werden witte handschoenen gedragen. Op 31 januari 1916 werd als overkoepelend orgaan het 'Nederlandse Meisjes Gilde' opgericht. In Vlaardingen werd rond 1921 getracht een meisjesgroep op te richten. Eerst in 1924 zou deze poging resultaat hebben.

In Vlaardingen is dus heel laat de padvinderij voor meisjes tot ontwikkeling gekomen. Aanleiding om te starten was het, in begin 1924 aangekondigde, officiële bezoek aan Vlaardingen van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina. Dat bezoek zou plaats hebben op 19 september 1924. Mevrouw Van der Griend verzamelde veertien meisjes die wel padvindster wilden worden. In juni 1924 was de eerste bijeenkomst. Uit zuinigheidsoverwegingen werden de donkerblauwe uniformjurken zelf gezamenlijk gemaakt. Ook de speciaal geknoopte dassen en de witte fluitkoorden waren eigen maakzels. Vol trots werd, samen met de padvindsters, op 19 september 1924,

voor Hare Majesteit gedefileerd. Uiteraard waren de nieuwe uniformen nog zonder insignes en andere tekens, want de officiële installatie zou eerst plaatsvinden op 29 november 1924. Mevrouw Van der Griend werd toen definitief leidster van de eerste Vlaardingse padvindsters.

Crisis in de wereld en ook bij de padvinderij.....

Aan het eind van de jaren twintig ging het mis. Mis in de wereld, want na 1928 heeft o.a. de hevige beurscrisis, waardoor veel armoede en werkeloosheid ontstond, een allesomvattende invloed gehad. Het ging ook mis met de padvinderij. Het aantal leden liep sterk terug en vele leiders gaven er de brui aan. Eind december 1930 werd door hopman Goovaers in Vlaardingen een nieuwe groep opgericht. Deze groep moest in feite de voortzetting zijn van de vier vroegere groepen. In januari 1931 konden nieuwe leden zich aanmelden in het groepshuis in de Willem Beukelszoonstraat. Veel succes had deze groep niet. Eind

1931 en begin 1932 waren er nog wat welpen, verkenners en voortrekkers, maar geschoolde leiding ontbrak.

In februari 1932 werd door hopman S.Th. Bakker een nieuwe groep opgericht, aangesloten als CJMV-groep bij de Nederlandse Padvinders-Vereniging (NPV).

Alle op dat moment nog aanwezige padvinders werden lid van deze nieuwe groep. De groep kreeg als naam 'Willem de Zwijgergroep 1'. Ineens was er weer hoop.

De nieuwe groep had een onverwacht groot succes. Op 16 april 1932 werd reeds een nieuw groepsonderkomen geopend in de Zeevishal op de Koningin Wilhelmina-haven Z.O.-zijde. Tevens werd hopman Bakker geïnstalleerd door hopman Spijkerman van het hoofdkwartier in Den Haag. Spreker was o.a. burgemeester Van Walsum, die zelf drie zoons als leden van deze nieuwe groep had. Het aantal aanmeldingen is dusdanig groot, dat in november 1932 een welpenhorde kan worden opgezet met als leiding akela Visser, baloe Goos en bagheera Westerdijk. Verder startte in juli 1932 een voortrekkersstam onder leiding van oubaas van Dijk. De groep koos voor een halsdoek in grijze kleur.

Wij blijven groeien...

De nieuwe Willem de Zwijgergroep 1 bleef maar groeien. Vooral de welpenhorde had binnen een jaar zo veel welpen, dat besloten werd deze horde te splitsen in twee afzonderlijke horden. Akela van de tweede horde werd Mr. Margot Erkelens, de geleerde dochter van huisarts Erkelens. Zijn wachtkamer werd voorlopig als vergaderlokaal voor de leiding gebruikt. Horde 1 van akela Visser gebruikte het hordehol in de Zeevishal op zaterdagmiddag; de nieuwe horde van akela Erkelens gebruikte datzelfde lokaal op woensdagmiddag. Op zaterdag 5 september 1934 werd besloten dat de tweede horde een nieuwe, afzonderlijke groep zou worden. Als 'zoon' van Willem de Zwijger werd deze nieuwe groep 'Prins Mauritsgroep' genoemd.

Als groepsdas werd de vertrouwde grijze halsdoek van groep 1 voorzien van een brede oranje rand. Als groepslokaal konden nog lokalen van de Zeevishal worden gehuurd voor een huur van 26 gulden per jaar. De contributie was voor alle leden gelijk namelijk 15 cent per week!

Door onenigheid tussen hopman Bakker en oubaas Van Dijk was Van Dijk begin 1934 afgetreden als leider van de

voortrekkers van groep 1 en hij had als hopman een nieuwe groep gevormd. Deze afsplitsing kreeg de naam 'Prins Hendrikgroep 2' en zo kreeg de nieuwe 'Prins Mauritsgroep' het nummer drie (3). In maart 1935 bleek dat de verkennerstroep van de 'Willem de Zwijgergroep 1' te groot werd en zo werd eveneens tot splitsing besloten en kreeg de 'Prins Mauritsgroep 3' een echte verkennerstroep erbij onder leiding van hopman Van Aperen.

In 1936 wordt Hans van Driel vaandrig bij groep 1. Hij zal in begin 1937 de aftredende hopman Bakker opvolgen als hopman van groep 1. Deze groep 1 was een CJMV-groep, maar werd nu een 'neutrale'groep. De 'Prins Mauritsgroep 3' blijft een CJMV/ NCVP groep. (NCVP=Nederlandse Christelijke Vereniging voor Padvindes).

Inmiddels moeten de groepen worden klaargestoomd voor deelname in 1937 aan de Wereld-Jamboree, het grootse evenement met vele tienduizenden padvindes uit de gehele wereld en voor het eerst in Nederland te houden. Alleen als aan een bepaalde standaardis werd voldaan, mochten ook Nederlandse padvindes aan dit unieke gebeuren deelnemen.

En dan gaan we voor ons zelf beginnen...

De door het conflict tussen hopman Bakker en oubaas Van Dijk ontstane Prins Hendrikgroep 2 droeg een blauwe halsdoek. Er kwam bij deze verkennerstroep weldra een eigen horde welpen en een voortrekkersstam onder leiding van de nieuwe oubaas L.C. van der Roest. Als groepshuis werd gehuurd het pand Landstraat 64 (hoek Fuikstraat).

Eind 1923. Troep 4 'De Witte Ridders' onder leiding van hopman Kijne. De halsdoek was rood/wit. Troep opgericht 5 januari 1923. (CJS)

Andries Hoogerwerf, de voorzitter van de plaatselijke commissie, was leider van deze groep 2 en werd in september 1935 benoemd tot ADC (Assistent District Commissaris) voor het District Beneden Maas. Als extra attractie beschikte deze groep over wat hoornblazers en trommelslagers en dat geheel werd aangeduid als 'marsband'. In 1938 ontstond bij de Prins Mauritsgroep 3 onenigheid over een te houden feestavond. Akela de Graaf wilde 'bal na', maar hopman Van Aperen wilde 'geén bal na'. Akela De Graaf trad met het grootste deel van haar welpenhorde uit Groep 3 en stichtte Groep 5, de 'Sint Jorisgroep 5'. Later kwam er door normale groei ook een verkennerstroep bij Groep 5, onder leiding van hopman Mol.

Woest en ledig...

Bijna vijftig jaren lang hebben de padvinders in Vlaardingen niet over optimaal geschikte groepshuizen met een buitenveldje kunnen beschikken. De leiding zocht steeds weer naar ruige terreinen, waar avontuurlijke programma's konden worden afgewerkt. Een enigzins bereikbaar gebied was het Sterrebosch in Schiedam. Ook het in de Waterweg gelegen Kruiteiland was geschikt, maar alleen met roeiboten bereikbaar. Vooral drie andere terreinen waren vanaf 1913 geliefd.

In de eerste plaats Het Scheur. Na de opening in 1872 van de Nieuwe Waterweg was het Scheur het braakliggende opgespoten terrein, langs het water, dat bestemd was voor toekomstige vestiging van nieuwe industrieën. Het werd veelvuldig gebruikt door de padvinders voor allerlei grote en kleine spelen en sporten. Ook om zo nu en dan tenten op te zetten of kampvuren te houden. Vooral de voortrekkers hielden op zaterdagavond, zo van negen tot elf uur een 'Raadskampvuur', veelal moeizaam gestookt met aangespoeld drijfhout. Het Scheur, ook wel de Maaskant genoemd, zou langzamerhand in beslag worden genomen door de nieuwe industrieën.

Nog twee andere terreinen werden intensief gebruikt voor het padvinderswerk.

Heel geliefd was het afgesloten, braakliggende, opgespo-

ten terrein, eigendom van en liggend naast 'de Vulcaan' of wel Havenbedrijf Vlaardingen-Oost en bestemd voor de toekomstige uitbreiding van deze onderneming. Dit woeste terrein was niet voor het publiek toegankelijk en mocht door padvinders uitsluitend worden betreden in groepjes en langs de officiële ingang met de portier. Het was een boeiend terrein, ruig begroeid en met een zekere romantiek. Tientallen jaren is van dit terrein met groot plezier gebruik gemaakt voor allerlei buitenactiviteiten. Op

Troep 2 in 1921. 'De Jonge Verkenners' onder leiding van hopman Geert de Jong. Spelmiddag langs 'Het Scheur' (langs de Maas). Op de achtergrond de nieuwe industrie.(De ENCK?). (CAO)

een deel van dit terrein, dat overigens gratis mocht worden gebruikt, zijn na de oorlog zelfs enige groepshuizen gebouwd, het zogenaamde 'terrein achter Cincinnati'. Door de opdringende industrie en vooral ook door de bouw van de Beneluxtunnel, is het terrein verloren gegaan als buitencentrum.

Een terrein dat al vroeg zeer bruikbaar was, bleek het in de eerste staat van ontwikkeling zijnde parkgebied tussen de dijk en 't Hof, het latere Oranjepark. Het had veel trap- en zandveldjes, vijvertjes en ruig struikgewas. De term 'Sahara' zegt veel over dit gebied. Het was niet alleen vooral geliefd bij de welpen, maar ook bij de niet-georganiseerde Vlaardingse jeugd. Wie van de echte Vlaardingers heeft niet als jongen of meisje 'getent' op de Sahara? Dat 'tenten' was, met behulp van takken of stokken en oude lappen of gordijnen, een 'tent' maken en dan genieten van de zelfgemaakte 'drugs'. Het geheime recept

Linkerpagina: Zomer 1923. Kamp in Oostvoorne van de 'Maaszwerfsters'.

Let op de handkar voor vervoer van de bagage. Staand rechts: Henk Henneveld (1904-1926) in zelfgemaakte lederen shirt in Indianenstijl. (CAO)

hiervoor was: een beugelfles met water vullen en dan veel duimdrop erbij doen. Door flink schudden, totdat de drop was opgelost, ontstond een kostelijke drank, een soort voorloper van Coca-Cola en een lafenis voor een moege-speelde, dorstige jongensziel.

Vlaardingse zeeverkenners....

Nadat Baden-Powell in 1909 met het trainingsschip de 'Mercury' een testkamp voor Sea-Scouts had georganiseerd ontstonden de zeeverkenners. Ook in Nederland werd al vroeg een aantal groepen Zeeverkenners opgericht. Uiteraard, zult u zeggen, want ons land is echt een land van water en zeevaarders. Daarom is het heel vreemd dat meer dan 27 jaren na de stichting van de waterpadvinderij pas geprobeerd werd ook in Vlaardingen een zeeverkennersgroep op te richten. Vlaardingen had letterlijk bijna de boot gemist. Het initiatief kwam in 1936 van de jongens zelf. De Zeemeeuwen-patrouille van de Willem de Zwijgergroep 1 bestond omstreeks 1936 uit wat oudere verkenners, die wel eens wilden experimenteren met het waterwerk.

Zomer 1924. Een patrouille van de 'Drossaarttroep 3' oefent kampwerkzaamheden. (CAO)

Het waren o.a. Cor de Bruijn, Arie Maat, Ben Helleman, Karel van Hogestoeffenbelt en andere jongens die de zeeverkennersgroep vormden. Zij werden onafhankelijk van de Willem de Zwijgergroep en stichtten de zeeverkennersgroep 'De Geuzen' groep 4

Om 'de vader', de Willem de Zwijgergroep, te eren werd gekozen voor de grijze das van deze 'vader'. Deze halsdoek werd wel voorzien, in de punt op de rug, van een

geborduurde afbeelding van een anker en een reddingsboei in wit en rood. Als leiding werden aangetrokken schipper Aad Kip en stuurman Wim Houtkamp. Voorlopig werd als plaats van bijeenkomst gekozen voor de koffiekamer op de eerste verdieping van de Zeevischhal. Weldra kon ook varend materieel worden verkregen en wel een grote marinesloop voor gebruik op de grote rivieren en ook een BM-zeilboot voor gebruik op de Vaart en de vlieten. Later werd zelfs een groot motorschip verkregen. Na de bevrijding (1945) werd deze in 1941 verboden groep heropgericht. Ook de naam 'De Geuzen' en het groepsnummer 4 werden weer gebruikt.

Tobben met de huisvesting...

Ideale, optimale groepshuizen waren vroeger niet te vinden. Althans niet in Vlaardingen. Dat betekende dat de padvinders onderdak moesten zoeken op ongeschikte krukende zolders of in stokoude krotten. Ook werd een enkele keer een vrijstaande keet verworven, maar deze werd door de straatjeugd al snel vernield. Toch is het essentieel voor jeugdwerk en zeker voor de padvinderij, dat de juiste huisvesting voor sport, spel en avontuur beschikbaar is. De padvinderij in Vlaardingen heeft vanaf 1913 enorme problemen gehad met het vinden van geschikte lokalen. Als voorbeeld kan gelden de ellende en de narigheid die de Prins Mauritsgroep in de loop der tijden heeft ondervonden bij het zoeken en soms vinden van de diverse onderkomsen. Wat beschreven is, zijn de dramatische problemen van één groep, maar die problemen hebben zich bij vrijwel iedere groep voorgedaan. Dit is de lijdensweg:

1. Begonnen in 1934 samen met groep 1 in de Zeevisshallen ging de Mauritsgroep 3 in 1936 naar een grote zolder van het pand Hoogstraat 202.

2. Dit pand 'De Zeeman' bevatte een grote zolder die voor 10 gulden per maand werd gehuurd. Deze zolder leek wel

geschikt, hoewel 'buitenmogelijkheden' volledig ontbraken. Helaas was een etage lager het clubhuis gevestigd van de jeugdsociëteit 'De Fortuna Boys'. Als op houten zolders, boven je hoofd, welpen en verkenners hun spel spelen, ontstaat een niet te verdragen lawaai. Vrij snel na vestiging werd dan ook de huur opgezegd.

3. In begin 1939 verhuisde de Mauritsgroep 3 naar het graanpakhuis van Poot aan de Kortedijk 123, later bekend als de Schuilhoek. Na een jaar werd dit pand verkocht door de eigenaar en stond de groep op straat.

De eerste Vlaardingse padvindsters in zelfgemaakte uniformen. Opgericht in 1924. Staand van links naar rechts: Lena Spaans, Sophie Eigenraam, Onbekende, Co Keizer, Bertha Lankester, Onbekende, mevrouw Van der Griend (de leidster herkenbaar aan de hoed met omgeslagen rand), Onbekende, Lena Eigenraam, Bertha van Emden, Bep Berkhout. Zittend: Onbekend, Francien Warmenhoven en Jannie Spaans. (CAO)

4.

Een verkrot woonhuis in de Fransenstraat kon worden gehuurd. In april 1941 werd daar alles in beslag genomen toen de Duitsers de padvinderij verboden.

5.

Direct na de bevrijding in 1945, toen honderden jongens zich als lid aanmeldden, kon een grote boetzolder aan de Koningin Wilhelminahaven worden gehuurd. Op deze zolder was begin 1940 een dikke laag zand aangebracht om, bij een eventueel bombardement, brandbommen te kunnen neutraliseren. De leiding heeft met behulp van wat voortrekkers al dit zand eerst moeizaam moeten verwijderen. Gelukkig konden wel uit in beslag genomen Duitse onderkomens genoeg banken en tafels worden weg-

gehaald om de enorme zolder enigszins te kunnen inrichten.

6. en 7.

Toen de boetzolder ontruimd moest worden, vonden de welpen een onderkomen in de voormalige Ericaschool bij de Lijnbaan. De verkenners kregen een ruimte in het oude graanpakhuis van Dorsman aan de Markt en daarna in de Schoolstraat 8.

8.

Weer werd er verhuisd, want rond 1950 ging de Prins-Mauritsgroep naar een hooizolder van een boerderij aan het Westnieuwland. Ook deze moest worden verlaten.

9.

De gehele groep verkaste naar een pandje in de 2e Maasboschstraat.

10.

Reeds in 1953 werd het tiende onderkomen betrokken. Het was een haringzolder aan de 1e Van Leijden Gaelstraat, die tot juli 1955 door de Mauritsgroep werd gebruikt.

11.

In 1953 startte de Gemeente Vlaardingse met plannen voor de vestiging van een Padvinderscentrum in en rond-

om de boerderij van P. Hoogendam aan de Broekweg. Een en ander zou geschikt worden gemaakt voor vrijwel alle Vlaardingse padvinders-groepen. De eerste plaatsen werden ingeruimd voor drie groepen: de Willem de Zwijger-groep, de Prinses Irene-groep en de Marnix van St. Aldegondegroep 7.

De Irene-groep haakte af en daarvoor in de plaats kwam de Prins Mauritsgroep 3.

Op 16 juli 1955 was de opening van dit scoutcentrum. Weliswaar was alles nog primitief, zo ontbraken electriciteit, gas en water, maar in de loop van de jaren zou het geheel, mede door zelfwerkzaamheid, uitgroeien tot een goed functionerend groepshuis met buitenverblijf. De Prins Mauritsgroep hoeft eindelijk niet meer te verhuizen. Eerst in 1965 kwam de Gemeente Vlaardingen met een financieringsplan voor de bouw van nieuwe groepshuizen. Ook de elders gevestigde groepen, o.a. die achter het Cincinnatigebouw, moesten verhuizen naar het scoutcen-

Op 19 september 1924 bezoekt Koningin Wilhelmina onze stad. Voor de 'Salon voor scheren en haarsnijden' aan de Westhavenkade wachten de Vlaardingse padvinders en de meisjes-gezellen om deel te nemen aan het defilé. Midden bij de vlag hopten de Jong en Kijne. (CAO)

trum, want hun vestigings-plaatsen vielen ten offer aan de bouw van de Beneluxtunnel en nieuwe industrieën.

Padvinderij in oorlogstijd...

Ruim een jaar voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog in september 1939 werd ook door de padvinders begrepen, dat ons land te weinig aan oorlogsvoorbereiding had gedaan. Overal in Nederland werden schuilkelders gebouwd en de Luchtbescherming georganiseerd. Bij de padvinders werd een speciaal insigne ingesteld, het insigne ND (Nationale Diensten). Verkenner en padvinders van 14 jaar en ouder die een speciale opleiding hadden gevolgd, mochten dit insigne dragen. Uiteraard was EHBO één van de belangrijkste onderdelen van deze training. Maar ook de instructie voor luchtbescherming, brandblussen en koeriersdiensten behoorde tot de opleiding. Toen de Duitsers in mei 1940 ons land overvielen, werd allerlei hulp door de padvinders aan de Nederlandse instanties gegeven. De politie had het te druk (bijvoorbeeld met het arresteren van NSB'ers) om de normale taken te verrichten. Zelf heb ik in padvindersuniform dagenlang als 'verkeersagent' het verkeer geregeld op de T-kruising Hoogstraat/Brede Havenstraat. (Er was toen in beide straten nog tweerichtingsverkeer en het verkeer op

de omhooglopende Brede Havenstraat had voorrang). Direct na de capitulatie in mei 1940 werd door de hoofdbesturen geadviseerd wel met het jeugdwerk door te gaan. Maar alles zonder veel uiterlijk vertoon en zolang niets door de bezetter werd geëist, dat in strijd was met de padvindersidealen. Desondanks was het na enige maanden reeds duidelijk dat allerlei organisaties, ook jeugdgroepen, zouden worden aangepakt. Het Nationaal Jongeren Verbond en de AJC, de Arbeiders Jeugd Centrale, waren het eerst aan de beurt. Ook het jongerenwerk van het Leger des Heils werd geliquideerd. Het padvinderswerk werd sterk belemmerd, doordat de Duitsers reeds op 29

materiaal werden verbeurd verklaard. De deursloten werden vervangen. Van het kostbare materiaal is nooit meer iets teruggezien. Een deel zal wel naar de NSB-Jeugdstorm zijn gegaan. Wel kwamen 's avonds bij de leiding goedwillende rechercheurs op bezoek, die aan enkele leiders toestonden nog wat 'persoonlijke bezittingen' uit de groepshuizen te halen.

Na het verbod is toch met veel kleinere groepjes padvinders (4-6 jongens) nog doorgedraaid. Zo ging bijvoorbeeld hopman Van Driel zo nu en dan met wat oudere verken- ners en voortrekkers 'kamperen'. Uiteraard niet in uni- form en zonder tenten, bij een boer op de hooizolder bij-

augustus 1940 een verbod uitvaardigden op alle buitenactiviteiten zoals kamperen in tenten, verkenningsspelen etc. De Vlaardingse padvinders hebben wel getracht zo onopvallend mogelijk hun spel voort te zetten, maar naar buiten treden in uniform werd toen wel gevaarlijker.

De grote klap kwam snel en niet onverwacht. Op woensdag 2 april 1941 ontvingen alle padvindersonsorganisaties een 'Auflösungs- und Beschlagnahmeverfügung' van de Duitse Rijkscommissaris, waarin werd medegedeeld dat de verenigingen waren opgeheven en de gehele organisatie was verboden. Volgens de vijand was de padvinderij "England-freundlich eingestellt und erhielt ihre Befehle von dem internationalen Büro in London".

In Vlaarding werden de groepsleiders op 2 april 1941 reeds vroeg door rechercheurs opgehaald van hun werk. Tijdens huiszoekingen werd alles wat met de padvinderij te maken had in beslaggenomen: de ledenadministratie, het archief en ook de kas. Ook de groepshuizen werden verboden gebied. De tenten, kampeerspullen en verdere

Herfst 1933. De nieuwe 'Willem de Zwijgergroep 1', voltallig met welpen, verkenners, voortrekkers en leiding bijeen in het Hof bij het afscheid van Akela Visser. Uniek: drie (3!) zonen van burgemeester van Walsum zijn lid. (CPvdB)

voorbeeld. Ook werden clandestien bij jongens thuis, bijeenkomsten georganiseerd. Eén van deze jongens was voor de 'Arbeitseinsatz' naar Duitsland getransporteerd. Zijn argeloze moeder schreef hem over hopman Van Driel en de clandestiene bijeenkomsten, niet beseffend dat alle brieven geopend en gecensureerd werden. Hopman van Driel kreeg op een morgen de order zich te melden bij de SD, de beruchte Sicherheitsdienst in Rotterdam. Gelukkig voor hem is, na een heleboel problemen, een en ander nog redelijk goed afgelopen.

Hoe pietluttig en perfectionistisch door de Duitsers alles werd gecontroleerd heb ik zelf ondervonden. Tijdens een tocht in 1942, met enige voortrekkers, werd uiteraard geen uniform gedragen. Althans dat dacht ik. Toch werd ik door

een Feldwebel aangehouden wegens het dragen van een originele Engelse Boyscoutriem. Ik moest deze riem afdoen en inleveren. Ondanks mijn protest dat ik door de Krieg zo mager was geworden dat zonder die riem mijn broek van mijn achterwerk zou glijden, bleef hij onverbiddelijk. "Macht nichts, sofort ausziehen!" De rest van die dagen heb ik met een geleend touwtje getracht mijn broek op te houden.

Een klein aantal padvinders uit Vlaardingen is in het 'verzet' terecht gekomen en behoorde, mede door hun padvinderservaring, tot de goede werkers van en voor 'de ondergrondse'. Uiteraard heeft het merendeel van de vooroorlogse padvinders zich, zoals 95% van de Nederlanders, meer beziggehouden met overleven, dan met daadwerkelijk verzet.

Een snelle herstart en een grote actie...

Op 6 mei 1945 was het eindelijk echt voorbij. Nederland

werd bevrijd van de moordzuchtige onderdrukker. De Duitsers capituleerden! De padvinderij kon in Vlaardingen weer starten. Herstarten! De twee 'vooroorlogse' leiders, hopman Van Driel en hopman Van Aperen, openden direct een inschrijvingsbureau in het winkelpand Biersloot/hoek Vaartweg. De toeloop was verbluffend. Honderden jongens van alle leeftijden lieten zich inschrijven. De problemen waren groot. Overrompelend veel leden, maar nauwelijks goed opgeleide leiders en geen spel-materiaal. Wel kon ruimte voor het 'spel' worden gehuurd. Op Zaterdag 2 juni 1945 werden reeds de eerste bijeenkomsten gehouden.

De 'Willem de Zwijgergroep 1' kon een grote zolder huren op de Koningin Wilhelminahaven N.O.-zijde. De leiding had hopman Hans van Driel (1916) met assistentie voor de verkenner van de vaandrags Cor Pluijmgraaf en Carl Schippers. De welpenleiding had akela Mol. De voortrekkers hadden als leiding oubaas De Koning.

De 'Prins Mauritsgroep 3' had een grote boetzolder kunnen bemachtigen tegenover de Zeevishal. Hopman Krijn van Aperen (1915-2001) werd geassisteerd door Aad Dulfer, Bert Kramer en Map van Krimpen. Welpenleidsters waren Titia ten Kate met Letty de Snaijer en Alie 't Hoen. Oubaas Nico Molenkamp was de voortrekkersleider.

De contributie was bij beide groepen gelijk, namelijk 25 cent per week. Uniformen waren er niet, hoogstens wat restanten van voor 1941. Als halsdoeken werden oude witte servetten gebruikt. Het schoeisel was veelal versleten en inferieur. Maar iedereen was enthousiast en vol goede moed. Daarom slaagde deze herstart volledig.

Na dit succes van Groep 1 en Groep 3 kwamen ook de andere 'vooroorlogse' groepen op gang, o.a. 'De Geuzen Zeeverkennergroep 4'.

Wel was deze herstart niet zo overrompelend als bij de eerste groepen. Er kwam zelfs een volledig nieuwe groep, de 'Prinses Irenegroep 5'. De leiding berustte bij hopman G.J. de Jong, vaandrig A. Vogel en als welpenleider akela W. Brouwer.

De nieuwe padvinders toonden onmiddellijk dat zij de idealen konden toepassen. Zij hielden in de eerste week van juni 1945 een huis-aan-huis actie voor het N.V.H.-werk (Nederlands Volks Herstel). Bij deze inzameling werden, wat boven verwachting was, vele bruikbare artikelen

In 1936 maakt hopman van Driel (1916) met een deel van de verkenner van de 'Willem de Zwijgergroep' een excursie naar vliegveld Waalhaven. Van links naar rechts staand: Hopman van Driel, Piet Schipper, Henny Brederveld, Steef Birnie, Gerrit de Ruiter, Mari Schipper, Ton de Ligt, Johan de Jong, Knielend van links naar rechts: Gelinj Werner, Jacques Breur, Johan Dekker, Jacques Priëlle en Aad E. Dulfer.

J.H. van Driel ('Hans van Driel') werd in januari 1936 geïnstalleerd als Assistentverkennerleider (vaandrig) en nam in 1937 van hopman S. Bakker de leiding over van de Willem de Zwijgergroep 1. Hans van Driel werd na de oorlog in 1956 ADC (assistentdistrictcommissaris) en in 1961 DC (districtcommissaris) (CAD)

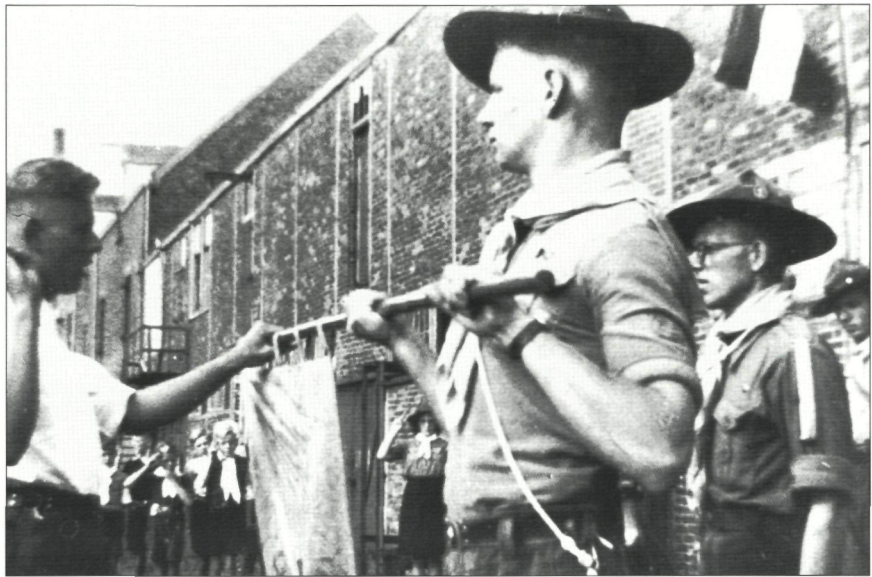
geschonken: huisraad, kleding en zelfs levensmiddelen. Dit eerste optreden van de Vlaardingse padvindsters werd een groot succes.

Meisjes die padvindster wilden worden werden direkt na de bevrijding opgeroepen om zich te melden. Er werd een comité opgericht bestaande uit o.a. de dames M. Hoogendijk-Moerman, E. Kervers-van Tholen en A. van Teijn-Nogenkamp.

De meisjes konden zich melden op 27 september 1945 om 18.30 uur op het adres Verploegh Chasséplein 3. Dit was het begin van de VIOOL-groep (Viool = Vrede Is Onze Oprechte Leus). Deze padvindstersgroep heeft meer dan achttien jaren in de Geraniumstraat haar clubhuis gehad ('De Uithoek'). De groep kon in 1969 het toen bouwvallige geheel inruilen voor een nieuw onderkomen op het Scoutcentrum aan de Broekpolderweg.

Start, géén herstart van de R.K.-verkenners...

Voor 1941 waren er geen georganiseerde Rooms-Katholieke verkenners in Vlaardingen. Vroeger waren sommige jongens van 'roomse huize' wel lid bij de CJMV-groep 2. Bijvoorbeeld rond 1921 Bob en Jan Verweij. Voor 1940 was er wel een soort jeugdwerk op katholieke basis. Gestimuleerd door Meester Boudens, hoofd van de Willibrordusschool, was er een club 'De Boslaners' voor oudleerlingen. Deze club was zeer actief op cultureel, godsdienstig en sportief gebied en (uniek in RK-kringen) zelfs 'gemengd'. Direct na de bevrijding was dit een goede basis voor het echte verkennerswerk en werd de 'Willibrordus-groep' opgericht. Wat later werden ook groepen van de Rooms-Katholieke Gidsen voor meisjes opgericht, zoals de St. Bernadette- en de St. Luciagroep. Belangrijk voor de leiders was dat de kinderen van het echtpaar Boudens, evenals hopman Joop van Geest, reeds voor 1940 lid van de verkennersbeweging in Schiedam of Rotterdam waren. De namen van de diverse RK-families gaven hun invloed weer, zoals Toon Boudens, Anton, Louis en Alfons Pietersen, Koos Suyker, akela Toos de Koning, Frits Trooster en anderen zoals de familie Foet, die zelfs drie welpenleidsters inzette. Er waren goede contacten met de protestant-christelijke groepen. Zo waren er gezamenlijke volksdansavonden. De katholieke scouts hadden volgens Louis Pietersen als leidraad 'Ruig, wild en woest'. Bij dit motto behoorde blijkbaar een gevaarlijk 'Retourtje-over-de-Maas-zwemmen'.

Juli 1945 wordt de eerste verkenners (Piet van Vliet) geïnstalleerd. Alles is nog heel primitief. Uniformen waren zeer schaars. Oude witte servetten werden als halsdoeken gebruikt. De vlag wordt vastgehouden door vaandrig van Krimpen. Tweede van rechts is Krijn van Aperen (1915-2001) hopman van de 'Prins Maurits-groep 3'. Hopman van Aperen was nog één van de weinige 'vooorlogse' leiders. In 1933 werd hij vaandrig bij de Willem de Zwijgergroep 1 en na de splitsing hopman van de Prins Mauritsgroep in 1934. In 1946 meldde hij zich als vrijwilliger voor de militaire dienst. Na een opleiding in Engeland werd hij in maart 1947 naar Indonesië gezonden in verband met de 'politieke acties'. In oktober 1948 keerde hij terug in Nederland. Op 11 april 1964 ontvangt van Aperen het eregroepsleidersinsigne wegens zijn 30 jaren inzet voor de Mauritsgroep. (CAD)

De herstart en 'De Doorbraak'...

Tijdens de oorlog was in Londen en in bevrijd zuidelijk-nederland een 'nieuw denken' ontstaan. Een beweging om los te komen van het verzuilde politieke systeem van voor 1945. Deze poging tot een 'nieuw denken' werd de 'Doorbraak' genoemd en werd vurig ondersteund vanuit Londen door Koningin Wilhelmina. De basisgedachte was "dat de christelijke antithese en de klassenstrijd de juiste oplossing van de maatschappelijke vraagstukken in de weg stonden". Deze 'doorbraak'-gedachte bracht de verkennersleiders Krijn van Aperen en Aad Dulfer, die een christelijke groep wilden herstarten, in moeilijkheden. De 'Prins Maurits-groep 3', gesticht in 1934, was immers altijd een christelijke groep geweest. Eerst CJMV-groep, daarna een NCV-groep (=Ned. Christelijke Vereniging van Padvindsters, samenwerkend met de NPV). De zojuist in Vlaardingen gevormde NPV-plaatselijke Commissie

werkte in 1945 de reeds her-opgerichte groep tegen; ondanks het merkwaardige feit dat die commissie werd geleid door een dominee en door het 'hoofd ener christelijke school'. Toch, na heftige discussies, ontstonden in Vlaardingen drie christelijke groepen. Drie groepen, want de belangstelling voor de christelijke padvindergroep was dermate groot, dat weldra de 'Prins Mauritsgroep 3' werd verdeeld in drie hordes voor welpen en drie vendels voor verkenners. Toen dit door de District Commissaris (DC) reglementair onjuist werd geacht, werden de hordes en vendels als drie afzonderlijke groepen aangemerkt. Onder auspiciën van de 'Commissie Vlaardingse Christelijke Padvindes Prins Maurits' ontstonden zo drie zelfstandige groepen. Het waren de 'Karel Doormangroep 3', de 'Sint Jorisgroep 6' en de 'Marnix van Sint Aldegondegroep 7'.

Doordat hopman Krijn van Aperen zich om persoonlijke redenen als vrijwilliger voor militaire dienst had gemeld en in verband met de 'politieacties' naar Indonesië werd gezonden, was hij helaas in die naoorlogse periode enkele jaren niet beschikbaar voor de padvinderij. Daarom bestond de verkenners-leiding uit Aad Dulfer, Map van Krimpen, Teun Breederveld, Jan Bolderheij, Albert van der Linden, Wim Klok en ook Koos Starre, die Dulfer zou opvolgen. De welpen-leiding berustte bij akela van Krimpen, groep 3. Akela Van der Baars voor groep 6 en akela Dulfer-ten Kate voor groep 7. Reeds in 1946 werd het eerste grote gezamenlijke kamp in Beekbergen gehouden. Na enige tijd zijn de 'Karel Doormangroep 3' en de 'Sint Jorisgroep 6' gefuseerd, want de ene groep had geen leiders meer en de andere groep nauwelijks nog jongens. Deze nieuwe groep nam de 'oude' naam aan van 'Prins

Mauritsgroep 3'. De 'Marnix van St. Aldegondegroep 7' heeft van 1945 tot heden wel zelfstandig gefunctioneerd. De herstart was voltooid. Volgens de ondertitel van dit relaas zijn wij aan het einde van ons verhaal over de padvinderij in Vlaardingen van 1913 tot 1945. De volgende jaren van de geschiedenis van de Vlaardingse padvinderij zullen misschien (eens) door een ander worden beschreven.

Aad E. Dulfer

In 1961 werd een reunie gehouden van de vroegere Troep 2, de 'Jonge Verkenners' en de 'Maaszwerfersstam', ooit rond 1920 geleid door Geert de Jong (1900-1973). Wij zien zo vele bekende Vlaardingers verzameld rondom 'Vuurhart', de bijnaam van de Jong. Deze zit middenin, met donker shirt. Er waren 33 aanwezigen, van de genodigden bleken reeds acht mannen te zijn overleden. (CAO)

Verantwoording....

In een aantal uitvoerige gesprekken met Krijn van Aperen (1915-2001) en hopman Hans van Driel (1916) kreeg ik zeer veel gegevens over de padvinderij in Vlaardingen. Ook de gegevens van Jan Stolk (1916) over de broers Henneveld waren zeer uitvoerig en heel interessant. Arie Ouwendijk gaf mij aantekeningen en foto's van zijn oom Geert de Jong (1900-1973) en de voortrekkersstam 'De Maaszwerfers'.

Het Stadsarchief van Vlaardingen heeft uiteraard veel materiaal in de vorm van plakboeken, voornamelijk afkomstig uit de Nieuwe Vlaardingsche Courant. Ook daarvan heb ik dankbaar gebruikgemaakt. Dank ook aan Han van Elk, samensteller en beheerder van het veel omvattende archief van de Marnix van St. Aldegondegroep 7.

Een flink deel van de voorliggende tekst is gebaseerd op kennis en herinneringen uit mijn eigen padvinderstijd vanaf 1933.

Interessant waren ook de boeken van J.H. van der Steen. Vooral zijn "Zo kwam scouting naar Nederland" (Zaltbommel 1982) bevatte veel gegevens.

Het jubileumboekje "50 Jaar Prins Mauritsgroep" (September 1984) was eveneens zeer bruikbaar. Heel verhelderend was "The Character Factory" (M. Rosenthal, New York 1986). Een diepgravende studie over de basis van de padvinderij. Besproken in de NRC van 19/10'1986 en Elsevier 26/7'1986.

Bijzondere dank aan velen die mij informeerden, zoals o.a. Lenie Borsboom-van Aperen

Koos Starre

Wout Brouwer

Koos Suijker

Ben Helleman

Arie Vogel

Louis Pietersen

Tenslotte dank aan de redactie van dit Historisch Jaarboek voor haar correcties en geduld

Aad E. Dulfer

Hoort, zegt het voort

Hoort! Zegt het voort,
dat nu Jong Nederland niet meer teert op de kracht
van een roemrijk geslacht,
maar aan 't werk gaat met eigen hand.
Werk maakt ons sterk,
helpt ons in 't leven voort;
wij rusten niet uit want wij willen vooruit,
daar de toekomst aan ons behoort!

Refrein:

Naar de duinen,
naar de bossen,
't volle leven tegemoet,
want de frisse zin brengt de buitenlucht er in
en een waakzaam oor houdt ons op het rechte spoor.
Hij, die eens de vlag wil hijsen op het werk
van onze tijd,
hou vol zijn keus, blijve trouw aan onze leus:
wij zijn bereid.

Luid klink' het uit,
ons blijde levenslied,
want wij zijn ons bewust,
dat er kracht in ons rust
en daarom versagen we niet!
Plicht valt ons licht,
hoe moeilijk die ook zij;
thans gestaald onze kracht
voor hetgeen ons straks wacht,
onze taak in de maatschappij!

